

POSTANOWIENIE

Dnia 24 lutego 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania B.L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Koszalinie

z udziałem P.L.

o ustalenie podlegania ubezpieczeniu społecznemu,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w dniu 24 lutego 2026 r.,

na skutek skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego

w Szczecinie z dnia 20 marca 2025 r., sygn. akt III AUa 471/23,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od odwołującego się na rzecz organu rentowego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia następnego po upływie tygodnia od dnia doręczenia odwołującej się stronie odpisu postanowienia do dnia zapłaty.

H.P.

UZASADNIENIE

W wyroku z 20 marca 2025 r., sygn. akt III AUa 471/23, Sąd Apelacyjny w Szczecinie – w sprawie z odwołania B.L. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Koszalinie z udziałem P.L. – oddalił apelację ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gorzowie Wielkopolskim z 30 sierpnia 2023 r., sygn. akt VI U

123/23, w którym Sąd Okręgowy oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji organu rentowego z 6 lutego 2023 r., nr [...]. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Koszalinie w tej ostatniej stwierdził, że B.L. jako pracownik płatnika składek P.L. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu od 2 listopada 2016 r.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego ubezpieczony zaskarżył w ten sposób, że w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał na przyczynę przyjęcia skargi określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. W ocenie skarżącego w sprawie występuje następujące istotne zagadnienie prawne: „Czy dopuszczalne jest uznanie, umowy o pracę za pozorną wyłącznie na podstawie ogólnych wątpliwości co do jej realizacji, bez wykazania przez organ, a następnie sądy obu instancji, niebudzących wątpliwości okoliczności świadczących o pozorności umowy o pracę”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o: 1) wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej, 2) oddalenie skargi kasacyjnej - w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, 3) zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ubezpieczonego nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienia Sądu Najwyższego z: 9 stycznia 2026 r., I CSK 1777/25, LEX nr 3996598; T. Wiśniewski (w:) D. Dończyk, J. Iwulski, G. Jędrejek, I. Koper, G. Misiurek, M. Orecki, P. Pogonowski, S. Sołtysik, D. Zawistowski, T. Zembrzusi, T. Wiśniewski, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom. II. Artykuły 367–505³⁹, Warszawa 2021, art. 390; M. Manowska (w:) Apelacja w postępowaniu cywilnym. Komentarz. Orzecznictwo, Warszawa 2025, art. 390). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń; 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu; 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą; 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa

i praktyki sądowej. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej. Ograniczenie się przez skarżącego do pytania nie jest wystarczającym określeniem zagadnienia prawnego, jeżeli nie zostało ono przedstawione bez odniesienia się do ogólnych problemów interpretacyjnych (postanowienie Sądu Najwyższego z 12 marca 2025 r., I USK 345/23, Lex nr 3845591) oraz nie przeprowadzono analizy wskazującej na jego istotność, ponadto nie wykazano, dlaczego zagadnienie to jest istotne w niniejszej sprawie (postanowienie Sądu Najwyższego z 26 maja 2022 r., I CSK 1069/22, LEX nr 3448150), czyli nie zrealizowano zadania adekwatnego i komunikatywnego sposobu wyrażenia zamysłu autora skargi kasacyjnej w tym zakresie.

Uwzględniając przedstawione wyżej założenia interpretacyjne, trzeba stwierdzić, że ubezpieczony w swojej skardze nie przedstawia istotnego zagadnienia prawnego sprawy w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Zasadnicza wadliwość uzasadnienia wniosku polega na tym, że przedstawiona w nim kwestia nie została sprecyzowana we wskazaniu konkretnego przepisu (przepisów) prawa określającego sygnalizowane zagadnienie. W uzasadnieniu wniosku, sprowadzonym do postawienia ogólnikowego pytania, brakuje przekonującej argumentacji polemicznej, którą ubezpieczony wykazałby, że w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Brakuje również rzeczowego odniesienia się do stanowiska zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji, stanowiska określającego szczegółowo analizy interpretacyjne przepisów prawa dotyczących przedmiotowej kwestii – stanowiska bardzo szczegółowo przedstawionego w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie. Sąd drugiej instancji w uzasadnieniu swojego wyroku przedstawił w szczególności, że ocena materiału dowodowego sprawy prowadzi do wniosku, że pomiędzy stronami nie doszło do zawarcia stosunku pracy. Zeznania ubezpieczonego, a także pozostałe elementy stanu faktycznego sprawy w sposób logiczny wskazują na to, że ubezpieczonego i płatnika składek nie łączył stosunek pracy. Nie został on nawiązany w wyniku zawarcia umowy o pracę, która była czynnością pozorną. Jej strony bowiem nie miały zamiaru doprowadzić do zatrudnienia w reżimie pracowniczym, bowiem ani odwołujący nie chciał świadczyć pracy w rozumieniu art. 22 k.p. ani też płatnik

składek nie chciał takiej pracy przyjmować i płacić za nią wynagrodzenia. Brak wiarygodnej dokumentacji potwierdzającej wykonanie umówionej pracy wyklucza możliwość ustalenia, że między stronami doszło do rzeczywistego nawiązania i wykonywania stosunku pracy. Nie przedłożono żadnych materialnych dowodów świadczenia pracy przez ubezpieczonego na rzecz płatnika. Pozorowano jedynie świadczenie pracy, w celu wywołania mylnego przekonania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o faktycznej chęci nawiązania stosunku pracy i realizowania wynikających z niego zobowiązań. Ubezpieczony oraz płatnik mieli świadomość, że osoba określona jako pracownik nie będzie wykonywać czynności faktycznych w ramach realizacji postanowień tej umowy o pracę, a więc w reżimie pracowniczym, a osoba określona jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy, czyli strony z góry zakładały, że nie będą realizowały swoich praw i obowiązków wynikających z treści stosunku umowy o pracę. Według Sądu drugiej instancji strony zawarły umowę o pracę jedynie dla pozoru, ze świadomością i z zamiarem zapewnienia ubezpieczonemu środków na utrzymanie w czasie choroby. W przedmiotowej sprawie nader istotną okolicznością było to, że strony umowy łączą więzi rodzinne. Taki stan rzeczy niewątpliwie ułatwił ubezpieczonemu oraz płatnikowi, jako synowej ubezpieczonego, instrumentalne wykorzystanie stosunku pracy i tym samym umożliwienie B.L. pobierania świadczeń z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W konsekwencji Sąd drugiej instancji stwierdził, że ani zgromadzone w sprawie dokumenty, ani zeznania ubezpieczonego nie pozwalają na uznanie, że B.L. świadczył pracę w rozumieniu art. 22 k.p. na rzecz P.L. – umowa o pracę B.L. była pozorna w rozumieniu art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. Skarżący nie przedstawił w uzasadnieniu wniosku przekonującej argumentacji polemicznej, którą zakwestionowałby prawidłowość przedstawionego wyżej stanowiska zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji.

Wypada przypomnieć, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) podlegają rozpoznaniu na etapie tzw. „przedsądu”, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Sąd

Najwyższy w ramach „przedsądu” bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 maja 2008 r., I UK 16/08, LEX nr 818572; 20 stycznia 2026 r., I USK 49/26, LEX nr 4014736).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że zasadnicze znaczenie w procesie sądowej analizy, czy dany stosunek prawny jest stosunkiem pracy, prowadzącym do powstania tytułu ubezpieczenia społecznego, ma ustalenie faktyczne, czy praca wykonywana w ramach tegoż stosunku prawnego rzeczywiście ma cechy wymienione w art. 22 § 1 k.p. (postanowienia Sądu Najwyższego z: 19 listopada 2024 r., I USK 412/23, LEX nr 3788192; 27 maja 2025 r., III USK 249/24, LEX nr 3899463). W tym celu bada się okoliczności i warunki, w jakich dana osoba wykonuje czynności na rzecz innego podmiotu prawa i dopiero w wyniku tego badania (poczynienia stosownych ustaleń) rozstrzyga się, czy czynności te świadczone są w warunkach wskazujących na stosunek pracy. Podleganie pracowniczym ubezpieczeniom społecznym jest więc uwarunkowane nie tyle zawarciem umowy o pracę, wypłatą wynagrodzenia, przystąpieniem do ubezpieczenia, zgłoszeniem pracownika do tych ubezpieczeń i opłacaniem składek z tego tytułu, ile legitymowaniem się przez ubezpieczonego statusem pracownika, rzeczywiście świadczącego pracę w ramach stosunku pracy. Istotne więc jest, aby stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia, gdyż w takim przypadku wady oświadczeń woli umowy o pracę - nawet powodujące jej nieważność - nie wywołują skutków w sferze prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Umowa o pracę, która nie wiąże się z rzeczywistym jej wykonywaniem, a zgłoszenie do ubezpieczenia następuje tylko pod pozorem istnienia tytułu ubezpieczenia w postaci stosunku pracy, nie rodzi skutków w sferze prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych (postanowienie Sądu Najwyższego z 27 maja 2025 r., III USK 249/24, Lex nr 3899463 i powołane tam orzecznictwo).

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. w punkcie pierwszym. Rozstrzygnięcie zawarte w punkcie drugim niniejszego postanowienia ma podstawę w art. 98 § 1, § 1¹ i § 3 k.p.c.

[SOP]